

Qədim yurd yerlərimizə mütləq qayıdacağıq!

Nizami müəllim söhbətinə Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin Cəbrayıl rayonunun Cocuq Mərcanlı kəndinin bərpası ilə bağlı tədbirlər haqqında sərəncamına münasibətini bildirməklə başladı: "Prezidentimizin bu tarixi sərəncama imza atması ölkə ictimaiyyətində böyük ruh yüksəkliyinə səbəb olub. Həqiqətən də, xalqımıza qürur yaşadan bir hadisədir. Dövlətimizin rəhbəri xalqımızın gözlədiyi tarixi bir sərəncama imza atıb. Bu sərəncamın imzalanması didərgin soydaşlarımızın öz doğma torpaqlarına qayıdacağı günün uzaqda olmaması ilə bağlı inam hissini daha da artırdı. Eyni zamanda, xalqımızda o inamı da yaratdı ki, tarixi torpaqlarımız olan Zəngəzura, Vedibasara, Dərələyəzə, Göycəyə... qədim yurd yerlərimizə mütləq qayıdacağıq!

Haşiyə: Azərbaycanlıların indiki Ermənistan ərazisindəki tarixi-etnik torpaqlarından kütləvi surətdə deportasiyası və onun faciəli sonluqlarından danışarkən, 1948–1953-cü illəri də xatırlamamaq olmur. XX əsr Azərbaycan tarixinin ağır-acı səhifələrindən biri də soydaşlarımızın doğma torpaqları olan Qərbi Azərbaycandan kütləvi şəkildə qovulması, deportasiya edilməsidir. Erməni millətçilərinin məkrli siyasəti nəticəsində minlərlə azərbaycanlı "kənüllülük" pərdəsi altında acı göz yaşları axıda-axıda doğma torpaqlarından qovulub, əzizlərinin məzar daşlarını qucaqlayıb fəryad çəkə-çəkə məcburi köçürülməyə məruz qalıb. "1948–1953-cü illərdə azərbaycanlıların Ermənistan SSR ərazisindəki tarixi-etnik torpaqlarından kütləvi surətdə deportasiyası haqqında" ümummilli liderimiz Heydər Əliyevin 18 dekabr 1997-ci ildə imzaladığı fərmanda deyilir: "Son iki əsrdə Qafqazda azərbaycanlılara qarşı məqsədyönlü şəkildə həyata keçirilmiş etnik təmizləmə və soyqırımı siyasəti nəticəsində xalqımız ağır məhrumiyyətlərə və məşəqqətlərə məruz qalmışdır. Mərhələ-mərhələ gerçəkləşdirilən belə

qeyri-insani siyasət nəticəsində azərbaycanlılar indi Ermənistan adlandırılan ərazidən – min illər boyu yaşadıkları öz doğma torpaqlarından didərgin salınaraq kütləvi qətl və qırğınlara məruz qalmış, xalqımıza məxsus minlərlə tarixi-mədəni abidə və yaşayış məskəni dağıdılıb viran edilmişdir".

Tarixi olduğu kimi yazmaq lazımdır. Bəli, artıq bu gün elmi araşdırmalarda, tədqiqat işlərində azərbaycanlılara qarşı uzun illər ərzində soyqırımı və deportasiya siyasəti yeridən, zaman-zaman və mərhələ-mərhələ onu gerçəkləşdirən erməni şovinistlərinin iç üzü, məkrli siyasətinin mahiyyəti açılır, onlar obyektiv faktlarla ifşa edilir. Nəhayət, bütün bəşəriyyət bilməlidir ki, tarixi torpaqlarımızı zəbt edən erməni işğalçıları xalqımıza ağır, məşəqqətli günlər yaşatmış, minlərlə həmvətənimizi qaçqına, didərginə və məcburi köçkünə çevirmişdir.

Haşiyəyə çıxmaqda əsas məqsədim professor Nizami Cəfərovun 1948-ci ildə Qərbi Azərbaycandan deportasiya edilən, elindən, obasından zorla köçürülən, doğma təbiətindən məcburən ayrılan mərhum ata-babasının, əzizlərinin vaxtilə çəkdiyi məşəqqətlərdən söhbət açması idi.

"İnsan istər-istəməz doğulduğu yerlə həmişə bağlı olur. Qeyd edirəm ki, bizim xalqımızda Vətən anlayışı onun ya kəndindən, ya da böyük şəhərindən başlayır. Bu, xalqımıza məxsus xüsusiyyətdir. Mənim babam, atam Qərbi Azərbaycan torpağında – Vedidə dünyaya gəlmişdilər. 1948-ci ildə deportasiya nəticəsində onları dağlardan – hansı ki, o mühit onlar üçün artıq yaşamaq tərzidi, Salyana köçürüblər. Təbii ki, atamgilin fərqli mühitdə yaşaması böyük çətinliklərlə müşayiət edilib və orada qalıb məskunlaşmaq imkanları olmayıb. Bir müddət sonra atamgilin ailəsi Qazaxa, Ağstafaya köçüb. Son vaxtlara qədər bizim qohumlarımızla əlaqələrimiz var idi. Demək olar ki, onlar Azərbaycanın bütün rayonlarına səpələniblər. Qohumlarımızın bir hissəsi də elə Salyanda, Neftçalada qalmışdılar."

Uşaqlıq, gənclik illərini kövrək hisslərlə xatırlayan Nizami müəllim anasının isə Qazax rayonunun Qıraqqəsəmən kəndindən olduğunu söylədi:

– Hazırda bu kənd Ağstafa rayonunun ərazisinə daxildir. Ona görə də məndə iki kompleks var: bir tərəfdən vedili, digər tərəfdən isə qazaxlı kompleksi. Bunların hər ikisi məndə mövcuddur. Bu, deportasiyanın nəticəsidir. 1988–89-cu illərdə yenə də Ermənistandan azərbaycanlılar qovulanda onların buradakı ağır durumları mənim üçün anlaşılan bir məsələ idi. Çünki o həyatı bizim ailə yaşamışdı. Düzdür, Qazaxda doğulsam da, evimizdə hər zaman doğma yurd yerlərindən – o dağlardan, Vedidən söhbət açılırdı. Uşaqların, cavanların təfəkküründə, düşüncəsində bu məsələ o qədər güclü deyildi. Amma babam, nənəm ömürlərinin sonuna qədər el-oba həsrəti ilə yaşadılar, buraya da uyğunlaşa bilmədilər. Nə edə bilərik, dünyanın işləri belədi... Ailələrə, insanlara o deportasiya necə təsir edir?! Bax mürəkkəblik bundadı. Tanınmış şair Nəriman Həsənzadə bizim ailə haqqında bir poema yazıb. Orada təkcə ailəmizin vəziyyətini deyil, o zaman deportasiya edilən insanların həyatında hansı çətinliklərin baş verdiyini bütünlüklə bədii sözün gücü ilə əks etdirir:

Dostundan ayrılan –
yeddi il ağlar,
Vətəndən ayrılan –
bir ömür boyu.

Tanınmış türkoloq, böyük alim elmi əsaslara, tarixi faktlara söykənərək qeyd etdi ki, indiki Ermənistan Respublikası adlanan ərazi bizimkidir.

– Ora bizim Vətənimiz, bizim torpağımızdır, – dedi. – Bu əraziləri ermənilər öz "gücləri", "istedadları", "qabiliyyətləri" ilə almayıblar. XIX əsrin əvvəllərindən başlayan siyasət nəticəsində və o zamankı böyük imperialist güclərin maraq dairəsində tədricən həmin region ermənilərə verilib. Onlar o əraziləri özlərinə "vətən" etmək üçün çox çalışıblar. Hər cür fitnəkarlığa, xəyanətkarlığa, məkrli siyasətə əl atıblar ki, o regionda öz dövlətlərini qursunlar. Bu barədə çoxlu sayda sənədlər var.

"Vətəni, torpağı, dövləti qorumaq peşəsi hər bir peşədən üstündür, sərəflidir".

HEYDƏR ƏLİYEV

Professor dünyada gedən proseslərin son nəticələrindən danışaraq qətiyyətlə bildirdi ki, biz bir vaxtlar daha çox Qarabağımız üçün çalışırıqsa, bu gün artıq məsələlər dünya azərbaycanlılarının lideri, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən daha dəqiq, daha diplomatik və daha tarixi əsaslarla qarşıya qoyulur. "Bütün o region ermənilər tərəfindən zəbt olunub. İstənilən arxivdən əldə edilən sənədlər təsdiq edir ki, ermənilər o ərazilərə sonradan köçürülüblər."

– Ona görə də bu gün məlum problemlərlə bağlı aparılan mübarizənin, əlbəttə, birinci aspekti, birinci tərəfi siyasi mübarizədir. Yəni diplomatik yolla – beynəlxalq münasibətlərin, beynəlxalq hüququn köməyi ilə bu problem həll olunmalıdır. Bunun üçün məlum cəhdlər var: BMT-nin qərarlarından başlamış ATƏT-in fəaliyyətinə qədər. Amma bütün bunlarla yanaşı, bizim uğurumuzun, müvəffəqiyyətimizin ikinci bir cəhəti də var ki, o da məsələnin hərbi yolla həllidir. Bu yazılmamış bir qanundur ki, bir ölkənin torpağını zəbt edərsənsə, o ölkə özünü müdafiə etmək hüququna malikdir. Bu bir mənəvi hüquqdur. Dünyanın heç bir yerində heç kəs buna etiraz edə bilməz. Yeri gələndə, əlbəttə, biz hərbi gücümüzü nümayiş etdirməliyik, – deyər professor aprel döyüşlərinin əhəmiyyətini vurğulayaraq əminliklə bildirdi ki, xalq Ali Baş Komandanın ətrafında sıx birləşib, ordumuzun aprel qələbəsi ilə fəxr edir. "Bütün dünyaya məlum oldu ki, ordumuzun gücü, xalqımızın gücü, dövlətimizin gücü bir yerdədir. Güc də birlikdədir. Artıq bugünkü ordumuz dünyanın ən müasir silah və texnikası ilə təchiz edilmiş bir ordudur. Ən əsası ordumuzda ruh yüksəkliyi var."

Keçən ilin oktyabrında Azərbaycan Yazıçılar Birliyinin üzvləri və ziyalılarla Müdafiə naziri general-polkovnik Zakir Həsənovun görüşündən bəhs edən professor söylədi ki, bu görüşdə həqiqətən çox səmimi söhbətlər oldu. "Ordu rəhbəri nələri deyər bilərdisə, hamısını dedi. Və belə bir qərara gəldik ki, yazıçılarla ordunun əlaqələrini daha da möhkəmləndirmək lazımdır. Bu görüşün keçirilməsi Azərbaycan əsgərinin şücaətinin, gücünün təbliği mənasında, vətənpərvərlik mövzusunun ədəbiyyatımızda tərənnümü üçün atılan vacib addım idi. Həmişə müharibə dövründə yazıçı, şair qələmini süngüyə çevirib. İkinci Dünya müharibəsi zamanı cəbhə ədəbiyyatı yarandı, çoxlu sayda cəbhə şeirləri yazıldı. Qarabağ müharibəsi ilə bağlı da kifayət qədər bədii əsərlər var. Bizim bu görüşdə əsas maraqlarımızdan biri də o idi ki, ordu ideoloji baxımdan daha da intellek-

tual olsun. Əsgər bu gün hansı səngərdədirsə, o regionun tarixini, coğrafiyasını öyrənməlidir. Bilməlidir ki, bura mənim Vətənimdir, qoruyuram. Əcdadlarımdın, ata-babalarımdın yurduudur, qoruyuram. Bunun üçün də ədəbiyyat oxunmalıdır. Əsgərin vətənpərvərlik ruhunun yüksəlməsində ədəbiyyat, poeziya, nəsr, dramaturgiya mühüm rol oynayır. 1988-ci ildə Dağlıq Qarabağ münaqişəsi başlayanda Azərbaycan Yazıçılar Birliyi sanki bir qərargah idi. Yəni də Azərbaycan yazıçısı öndə getməlidir. Anarın, Nəriman Həsənzadənin, Fikrət Qocanın Qarabağ mövzusunda çoxlu sayda əsərləri var. Bu davamlı olmalıdır. Yeni-yeni əsərlər yazılmalıdır..."

Söhbətinin sonunda hörmətli millət vəkiliimiz əsgər və zabitlərə Qələbə arzuladı.

Qələmlə, Silahla...: (Azərbaycan Ordusu - 100).- 2019.- S. 59-62.